

To: (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl]; (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl]
Cc: (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl]; (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl]; (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl]
From: (10)(2e)
Sent: Wed 9/9/2020 1:53:58 PM
Subject: RE: artikel in NTVG over SARS COV 2 en ventilatie
Received: Wed 9/9/2020 1:53:59 PM

Hoi (10)(2e)

Wij gaan niet rechtstreeks op onderstaande artikel reageren; of er moet een Kamervraag komen waar om een reactie wordt gevraagd.

Groeten, (10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
Verzonden: woensdag 9 september 2020 14:10
Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
CC: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
Onderwerp: RE: artikel in NTVG over SARS COV 2 en ventilatie

Hierbij nog een laatste reactie van (10)(2e)

Het artikel is ook verschenen in de rubriek 'ter discussie': <https://www.ntvg.nl/auteurs/instructies/ter-discussie/hoe-lever-ik-een-artikel-aan#omschrijving-rubriek>. De bedoeling van die rubriek is ook om discussie te krijgen over controversiële onderwerpen....

We zouden er online op kunnen reageren, maar dan moet je volgens mij lid zijn van NTVG. Ik vind het eerlijk gezegd meer iets voor het RIVM of een andere landelijke club, of voor de infectieziektenartsen.

From: (10)(2e)
Sent: woensdag 9 september 2020 14:02
To: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
Cc: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>
Subject: FW: artikel in NTVG over SARS COV 2 en ventilatie

Hoi allen,

Ter info, (10)(2e) heeft het artikel in de bijlage gedeeld met de werkgroep binnenmilieu. Komende vrijdag komt de werkgroep bijeen om onder andere dit artikel, maar ook andere zaken rondom binnenmilieu en corona te bespreken. Ik ben ivm vakantie zelf niet bij dit overleg, maar Werner probeert hierbij aan te sluiten.

Groeten (10)(2e)

PS: ik kom zo nog even terug op de onderwerppagina binnenmilieu en scholen en kinderdagverblijven.

From: (10)(2e) <(10)(2e)@vggm.nl>
Sent: woensdag 9 september 2020 12:40
To: (10)(2e) <(10)(2e)@ggd.amsterdam.nl>
Cc: (10)(2e) @ggdzeeland.nl]; (10)(2e) @ggdzeeland.nl]; (10)(2e) @ggdzeeland.nl]; (10)(2e) @vrln.nl]; (10)(2e) @vrln.nl]; (10)(2e) @ggdru.nl]; (10)(2e) @ggdijselland.nl]; (10)(2e) @ggdhaaglanden.nl]; (10)(2e) @ggdrenthe.nl]; (10)(2e) @vrk.nl]; (10)(2e) @ggdru.nl]; (10)(2e) @ggdrenthe.nl]; (10)(2e) @rivm.nl]; (10)(2e) @ggdmv.nl]; (10)(2e) @ggdzn.nl]; (10)(2e) @ggdmv.nl]; (10)(2e) @ggdzn.nl]; (10)(2e) @ggdijselland.nl];
Subject: RE: artikel in NTVG over SARS COV 2 en ventilatie

Beste allemaal,

De vraag is of we (of RIVM) zo langzamerhand ook een tegengeluid moeten laten horen of dat we dit moeten laten gaan. Dit zou ik aankomende vrijdag op ons overleg willen bespreken. Discussie en nieuwe gezichtspunten vind ik allemaal mooi, maar waar ik moeite mee heb ik de slechte onderbouwingen en gelijktijdig de grote stellingen waarmee sommige zaken worden beweerd.

Hieronder wat beschouwingen over dit artikel.

Er vallen mij een aantal zaken op:

- Enerzijds wordt literatuur in twijfel getrokken zoals een meta-analyse. Anderzijds worden uitspraken gedaan op basis van één literatuurverwijzing en dan ook maar één onderliggend onderzoek.
- De voorbeelden van de groepsbesmettingen die zijn verzameld op een spreadsheet zijn grotendeels afkomstig van kranten. Op basis hiervan worden wel uitspraken gedaan over slecht geventileerde ruimten. Dat vind ik wonderlijk. Hiermee wordt geen rekening gehouden met de betrouwbaarheid van informatieverzameling.
- De definitief van aerosolen en grote druppels zijn aan het schuiven in dit artikel. Er wordt over 10 um gesproken. Ik heb de eerste twee onderliggende artikelen geopend en daar kan ik geen verklaring vinden voor de nieuwe definities (één van de doorklik linken klopt trouwens niet)
- Er worden uitspraken gedaan op basis van een literatuurbron die ik niet terug kan vinden in het oorspronkelijke artikel. Bijvoorbeeld "Dit betekent dat ongeveer 10% van de besmette mensen verantwoordelijk is voor 80% van de besmettingen" gebaseerd op literatuurbron 16). Als ik literatuurbron 16 (Frieden) dan zie ik een beschouwing over de mogelijke kans dat één iemand een superspreader kan zijn en vooral de oproep voor preventie (snelle diagnose). Ik zie geen enkele wetenschappelijke onderbouwing voor de getallen die worden gegeven. Ik heb niet het hele artikel op deze wijze ontleedt (zoals ik nog wel deed toen ik student medische gezondheidswetenschappen was). Dus het is een eerste beschouwing.

Op basis van bovenstaande ik vind het artikel niet uitblinken in een goede onderbouwing van de uitspraken die ze doen.

De conclusie "Het bewijs voor transmissie via aerosolen lijkt op zijn minst even sterk te zijn als het bewijs voor overdracht via druppels en oppervlakken, waar het beleid in Nederland op gebaseerd is" vind ik discutabel op basis van hetgeen in de rest van het artikel als onderbouwing wordt aangedragen. Mij overtuigen ze niet met dit artikel, sterker nog ik ga sterk twijfelen aan beweringen omdat het lijkt dat ze artikelen hebben gezocht om meningen te onderbouwen. Deze zetten ze in mijn beleving ook niet altijd in de juiste context en zijn onvoldoende kritisch op de onderzoeksmethoden.

Het neemt niet weg dat ventilatie van gebouwen belangrijk is en dat theorieën over superspreading interessant zijn om over na te denken.

(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e) @ggd.amsterdam.nl>

Verzonden: woensdag 9 september 2020 09:08

CC: (10)(2e) @ggdzeeland.nl; (10)(2e) (10)(2e) @ggdzeeland.nl <(10)(2e) @ggdzeeland.nl> (10)(2e) (10)(2e) @vrln.nl <(10)(2e) @vrln.nl>; (10)(2e) @ggdru.nl; (10)(2e) @ggdijselland.nl; (10)(2e) (10)(2e) @ggdhaaglanden.nl; (10)(2e) <(10)(2e) @vvggm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @ggddrenthe.nl>; (10)(2e) (10)(2e) @vrk.nl; (10)(2e) <(10)(2e) @ggdru.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @ggddrenthe.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @rivm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @ggdgm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @ggdgm.nl>; (10)(2e) <(10)(2e) @ggdgm.nl> <(10)(2e) @ggdgm.nl> (10)(2e) <(10)(2e) @ggdijselland.nl>

Onderwerp: artikel in NTVG over SARS COV 2 en ventilatie

Hallo allemaal,

Hierbij een artikel van oa. (10)(2e) en (10)(2e) in NTVG deze week. Na lezing vond ik het een soort herhaling van argumenten die al eerder genoemd zijn. Ik ben benieuwd welke kant dit op gaat.

Met vriendelijke groet

(10)(2e)

GGD Amsterdam

Tozo (10)(2e)
(10)(2e)@ggd.amsterdam.nl

Nieuwe Achtergracht 100, 1018 WT Amsterdam
ggd.amsterdam.nl

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden maakt bij e-mail gebruik van SSL/TLS zodat gegevens via een beveiligde verbinding worden uitgewisseld. Wij vragen u om er zorg voor te dragen dat SSL/TLS ook aan uw zijde ingericht is. Uw provider of ict ondersteuningspartij kan u hierbij helpen. Alleen als beide kanten dit instellen is e-mail beveiligd.

DISCLAIMER.

Deze e-mail is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Gebruik van de inhoud ervan door anderen dan de geadresseerde is niet toegestaan.

Mocht deze e-mail niet voor u bestemd zijn, wilt u deze dan terugsturen en vernietigen?

Openbaarmaking, vermenigvuldiging en verspreiding van deze e-mail is niet toegestaan.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mail,

noch voor de tijdige ontvangst daarvan.
